

- відсутність навчальних посібників за новими дисциплінами, де лекція є єдиним джерелом інформації;
- новий навчальний матеріал за конкретною темою ще не отримав віддзеркалення в існуючих підручниках або деякі його розділи стали застарілими;
- окремі теми підручника є особливо важливими щодо сприйняття та потребують методичної переробки лектором;
- за основними проблемами курсу існують протирічні концепції. Лекція необхідна для їхнього об'єктивного пояснення;
- лекція є незмінною у випадках, де є доцільність особистого емоційного впливу лектора на студентів з метою формування їхнього об'єктивного погляду.

Емоційне забарвлення лекції у сукупності з глибоким науковим змістом формує гармонію погляду, слова та сприйняття слухачами. Емоційність впливу лекції відіграє важливу роль у викладанні економічних дисциплін.

Перевагами лекції над іншими формами роботи викладача у ВНЗ є:

- творче спілкування лектора з аудиторією, емоційний вплив;
- лекція — економний спосіб отримання у загальному вигляді основ знань;
- лекція активізує розумову діяльність у випадку якісного та уважного сприйняття.

Тому задачею лектора є розвиток активної уваги студентів, що вплине на рух їхнього мислення в напрямку мислення лектора.

Останнім часом має місце тенденція вільного вибору лектора студентами, яка актуалізує проблему лекторської майстерності. Від майстерності викладання залежить максимальне використання потенційних можливостей усієї провідної форми навчання у ВНЗ. Проте процес навчання, який починається з лекції, обов'язково має продовження на практичних заняттях і поглиблюється самостійною роботою.

О.В. Дикань

ПРИСКОРЕНЕ НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Реформи, що відбулися у вітчизняній системі освіти за роки незалежності, її спрямованість на гуманістичні, особистісно-орієнтовані і розвиваючі освітні технології змінили ставлення до учнів і студентів, які виявляють незвичайні здібності. З метою створення в Україні сприятливих умов для розвитку інтелектуально-творчого потенціалу українського народу, пошуку, підтримки і стимулювання інтелектуально і творчо обдарованих дітей та молоді, самореалізації творчої особистості в

сучасному суспільстві розроблено програму роботи з обдарованою молоддю на 2001-2005 рр. До обдарованих зараховують індивідів з підвищеним рівнем розвитку інтелектуальних, творчих, академічних і соціально-особистісних здібностей, а також осіб з прихованими (потенційними) можливостями.

Для того щоб обдарований студент розпочав активно працювати за прискореним навчальним планом, він повинен бути особисто зацікавлений у прискоренні та, крім інтересу, мати підвищені здібності у відповідній галузі знань.

Серед факторів, що полегшують обдарованому студенту перехід до прискореного навчання у вищому навчальному закладі, можна відзначити такі:

- статут ВНЗ дозволяє навчання за індивідуальним навчальним планом;

- адміністрація навчального закладу повинна бути зацікавлена в ефективному прискореному навчанні обдарованого студента;

- студент і його батьки повинні бути залучені до прийняття рішень і позитивно сприймати прискорене навчання.

Слід відзначити також ряд вимог стосовно обдарованої студентської молоді, яких слід дотримуватися навчальним закладам під час використання елементів прискорення у навчальному процесі.

Оцінювання. Немає потреби проводити психометричну оцінку кожного обдарованого студента, особливо коли студент виявляє здібності у дуже вузькій сфері знань. Але у студентів, яким рекомендоване прискорення, потрібно проводити всебічну оцінку інтелекту, академічних навичок і соціально-емоційної рівноваги.

Академічний рівень. Обдарований студент у процесі навчання повинен демонструвати здібності вищі, ніж середні, якщо він претендує на прискорене опанування курсом чи усіма предметами навчального плану.

Здібність до адаптації. В обдарованого студента повинні бути відсутні будь-які серйозні проблеми, що пов'язані з соціально-емоційною рівновагою.

Фізичне здоров'я і розвиток. Якщо студент має стійке здоров'я, то він зможе більше уваги приділяти навчанню, фізичний розвиток сприяє формуванню у нього почуття впевненості у спортивних змаганнях з його однокурсниками.

Спрямованість на розвиток. Студент повинен рухатись вперед у своєму розвитку. При цьому важливо, щоб не було недоцільного тиску з боку батьків і перешкод з боку адміністрації навчального закладу.

Сприймання викладача. Викладач, крім позитивної харизми, повинен мати позитивне ставлення до прискореного навчання студентів і прагнення допомагати обдарованому студенту самостійно опанувати вибрані предмети для прискореного вивчення курсу.

Соціально-емоційна зрілість. Слід розрізняти соціально-емоційну незрілість і звичайну відсутність дружніх стосунків з однокурсниками. Висновки щодо соціально-емоційної зрілості доцільно робити батькам студента разом з куратором групи із залученням до цього процесу психолога.

Вибір часу. В ідеальному випадку перехід до нового колективу повинен здійснюватися на початку навчального року. Для більш гладкої адаптації до нового оточення зі студентом слід провести ряд літніх консультацій, до яких бажано залучити його майбутніх викладачів.

Випробувальний термін. Для адаптації до нового колективу та переконання в академічній спроможності обдарований студент має мати мінімум шість тижнів випробувального терміну. У випадку невдачі він зможе повернутися до свого початкового оточення і продовжити процес навчання.

В.В. Дикань

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В ПІДГОТОВЦІ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ

У зв'язку зі стрімким розвитком науки і техніки постає питання про необхідність прискореної підготовки кваліфікованих фахівців для різних галузей народного господарства. Як показує світова практика, одним із шляхів виходу із ситуації, що склалася, є підготовка обдарованих студентів за прискореним навчальним планом. Для цього необхідно забезпечити ВНЗ науково-педагогічними працівниками для безпосередньої роботи з обдарованою молоддю, організувати підготовку таких фахівців і перепідготовку наявних кадрів, які виявили бажання працювати з обдарованими студентами.

Наступним кроком має бути розроблення державних стандартів освіти обдарованої студентської молоді, які б регламентували й узаконили форми надання додаткових освітніх послуг обдарованим студентам, розширили можливості їх прискореного навчання.

При розробленні прискорених навчальних планів доцільно буде врахувати світовий педагогічний досвід у цій сфері, розглянути можливість адаптації та трансформації елементів існуючих зарубіжних моделей прискореного навчання обдарованих студентів до освітніх умов України та взяти на озброєння здобутки національної системи освіти для забезпечення стійкого зв'язку навчання з практичною діяльністю.

Аналізуючи зарубіжний досвід навчання обдарованої студентської молоді, окремо виділимо працю Б. Кларк, в якій узагальнено результати вчених другої половини ХХ століття. Основними висновками, які зробив автор, є такі: